

САНА ОЛОХ

ХАБЫАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

РСФСР КОМПАРТИЯТЫН ЧУРАПЧЫТААҒЫ РАЙКОМУН
УОННА НАРОДНАА ДЕПУТАТТАР ОРОУОННААҒЫ
СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 121 (7038).

1990 с. Алтынны 9 күнэ
ОПТУОРУННЬУК

Сынапта
3 харчы

Кылаабынай
бырааһынныкпыт

Бийнги зэлбэх национальностоох нуруушутун ки-
ни хас биирдин советской дьнаэдэ, хас биирдин дьнэ
кэргэнгэ өгөн киһин дииринкиһи нүгүт кылаабынай
уосай госсударственный бырааһынныгыттан мата-
рға ханын да сорууу сыһа нтизинэ түһүэстэр
төлүлөөх, дии этилиннэ СССР КК Секретариатын
сайабылманыатыгар. Ити сайабылманыа дойду сорох
куратортарыгар уонна регионнарыгар Улуу Он-
тябрьская социалистическая революция 73 сыла туо-
луутун бырааһынныгытааһытан аккаастагарга мын-
аар киилибинтэринин сибээстээн олохуодуна.
Сайабылманыада бары ити сымларга советский ком-
мунистар бэйэлэрин нуруоттарын, аан дойду бүтү-
нүтүн прогрессивнай уонна айын таптыыр күүүстэ-
рин кытары биһгэ сэттиннэ 7 күнүн Советский го-
сударство төрөөбүт күнүн быһымтыһын, аан дойду-
ну революционнайдык элчирэтин ууудуччулаах да-
татын быһымтыһын үгэс онгостон бэлиэтиннэлэрэ тө-
һөдөлөөн айыллыһа.

СССР-ийн ССР Секретариатаг итгэн тэгш аал дайдуу бүтүүнүүтүгээр национальнай бырааһынньыктар госу-дарственность, гражданский достоинство, норуот патриотическай, историческай уовна культурнай үгэстэрэ дээн өйдөөдүллэртэн араарыллыбатын бэлэтиир. Октябрь агардас советскайга эрэ сыйһыннаах буо-лара ааскыта ор буолла. Кини социалистическай идеялар айар-тутар кыахтарыгар итэһэйзэччилэр ба-рыларын, кини аймах бүтүүнүн сыйнаһыгар кубу-луйбут бырааһынньыгынан буолла.

Бүрэлдэнгүйн агаарын формата, дээг эвлдэр
агаарын хийнхэвчлэл, саямтай аршаас буолуон соһ — үөрүү-
төөх муниһахтар, демонстрациялар, митингээр уонна
отын дьаһаллар.

СССР-ийн КК Секретариатад коммунистууд, нарийн туслахууд, атын политический сүүрээгнээр представителлэрин, норууд билаадын идеалларын ялын уугуул халхууд туралчуудыг бариларын бичигт нилаа-бичаг уелсай народнай, государственнай бичаг-бичигт алай-тутар, сомолуур суолатын бари-ортуун айуулалынгуур мугар.

ЫАННЫК ФЕРМАЛАРЫГАР

(Алтынны ый 3 күнүлээби туругунан)

Бастакы колоннада — күннөзөнү заловой мам, ик-
киске — государство туттарыллар үүт (күннөзөдө
былаана), үчүскө — ол туолуута (центринен), төр-
дүскө — мнах ахсыттан төлө үүт маммалдыбыта (ни-
дограммнан), бәтискө — үүт табаарына (бырыны-
мынан).

Карл Маркс	24	23,6	25,2	4,4	100
Субуруускай	36,8	28,7	36,2	5,7	92,3
Хатылы	17,5	13,9	17,8	5,5	94,2
Болтоно	19,3	14,8	18,4	5,8	90,6
Эрхист Эрхистин	56,7	51,9	60	4,1	10
Хонтоо	16,5	14,3	17,3	4,2	100
Хадаар	10,8	11,6	10,8	3,5	100
Хайахсыт	9,1	11,7	9,5	3	100
Чакыр	20,3	14,3	22,4	5,4	100
«Чурапчы»	42	50,1	44,3	4	98,8
Сылан	12	17,7	12,6	3,4	100
Килэтки	14	14,8	14,9	4,3	96,4
Арымлаах	11,5	12,2	12,1	4,2	100
Түея»	4,5	5,4	4,7	4,2	100
«Мындаарайы»	36,1	34,6	37,4	4,2	97,2
Болугур	22,3	19,5	23,7	5,1	98,6
Соловьев	12	12,5	12,1	3,5	95,8
Хатыях	1,8	2,6	1,6	2,2	88,8
«Мугудай»	20,5	20,7	24,8	3,6	100
Маралаайы	9,5	11	11,5	2,8	100
Төлөй	11	9,7	13,3	4,8	100
«Бахсы»	16,5	25	17,7	3,1	100
Чыаппара	10	13	10,7	3	100
Толоон	6,5	12	7	3,2	100
Оройуон үрдүнэн	232,6	234,6	245,6	4,2	98,1
1969 с.	238,8	227,2	249,1	4,6	97,6

Илүүнээснэ нэдэлээ-
тэртээгээр валовой ыам
59.2 уошна государствога
туттары 37.9 центнери-
ни намтаатылар. Онон
кэшиини икин нэдэлээ-
тэртэ туһаанаарынан
100.9 уошна 68.6 цент-
нер үүт ситэ ыаммэга
уошна туттарыллыгыта.
Биэр ынахтан ыаһын оро-
йуонига 4.6 кг эрэ тэг-
нэстэ. Ааспыт сым ту-
һаанааххэ кэминээртээгэр
валовой ыам 6.2 госу-
дарствога туттары 3.7
центнериниэн нэмьнах
буолаа. Дьини-
гэн, мам ааспыт сымтан
намтырытар төрүүртэр
сүөхтар. Того дилтэххэ,
ыанар ынах ахсаанка би-
ли 377 төбөмөн элбэх.
Итиннэ эбон аттаххэ,
биэр ынахтан үүтү ыаһы-
ни ааспыт сымтан элбэ-
тнэххэ эмнэ сөл. Аһар-
дас бу икин сүрүн ымак-
тары таба туһаннаххэ,
мун саятар быларыныг-
ычэ кэригини ылар кыах
блар. Халыһыны ситтэ

рэгэр уонна сэдлээр
былааны толорууга сүд
төрдүс кварталыгар күн
ахсын 229,2 центнер үүт
гуттарылан илэрин хаач-
чийбахтаахпыт. Ол эбэ-
төр хас бирдин манымы
сүт сэтимиңгэ былааны
130,3, оттон ахсыныңга
166,8 бырыһыан толоро-
го сүөттөөн үлэниэх
тээх.

Бийылыг кыстык ура
тылаах буолуора биллэр
От-мас татым, атыгыт
көрдөһүү, ыраах, туора
сирдартан тизин эми
тирээтэ. Бурдук, көмбү
корм мамчы. Дыч итилэр
эбүн тарааһына, болдомто
ну эрэйиллэр. Онон бы
лааннаах үүгү ыларга
оту, эбүн аһылыгы ки-
чэллээхтик, көрөн, сөл
төөхтүк ороскуоттуохха.
Аһылык сыахтарын бары
ларын үлэлэтэ ахсуохха.
Ныстыына сүөсүбүттэри
бары өртүгүн хааччы
йаахха.

Р. СОФРОНОВА,
зоотехник.

Эрлийг Эрстийн аагч-
нан совхоз Хайахсүтээ-
гэй отделенийн сүсүү-
хүүтэрэгт уонна үүт
хаймсахаах икки ард-
най коллективка араас-
быттар. Олорто биир,
дэстэрин Роман Николае-
вич Попов, иккитин Иван
Константинович Поисеев
салайааллар. Бу отделение-
да кэчээ сымларга ыан-
ныксыт тийбэтэ үтэс
нурдук буолла. Онон үтүс
ыанар ынах уолларыт-
ына. Итилэр ортолоругар
төрөлкөй көрүүтэх, ол-
гоом ууттээх ынахтар да-
даны сүтэриллибиттара
чахчы. Ол түмүгэр хайах-
сүттар үүт ыамыгар оро-
йуонга биир кэнниги

Урукку өртүгөр Хаях-
сыт уруг илгэи өдгө-
нүн дэбилитиспит уна-
сатынан биллэре, үрдүк
ыям маастардара өрөгөй-
дөөн үлөлөөбүттөрө. Ити
үтүө ат-суол кэхтибит
биир биричиэнэтнэн үүт-
тэх өртүдүрүн көлүнө-
лэрэ сатаан учуоттанан,
аттарылан итингэ хаал-
дарыллыбатахтара буола-
ла. Быйыл сүл тогус ыы-
гар отделение 5040 ден-
тиер үүтү махтаарын
4468 центнеринэн толор-
до. Ити көрдөрүү сыллаа-
ды сорууда толорулуу-
тугар куттады унаат бө-
дөнө.

туугар кутгалт үнэгт оюу-
дун таахьддаг. Олон
отделение салалтата, тус-
гай удирдажуй Иган
Николаевич Филиппов,
зоотехник Александр
Петрович Пузымина (жи-
ни оройуон бир омытгаах
зоотехник), манган (жи-
ни)ны ындарга уут ы-
амын үрдэтэр сүбэтин то-
булуох тустаахтар. Эбни
абылыгы бэхэмниир сыах-
тар толору күүһүнэн үлэ-
дидиллэрин, сийлэни таба
дүүералээн сийтинин си-
тинээххэ, ирдэбин, хон-
туоруолу олохтуохха наа-
да.

Үлээн сатабылвахтайх, таба төрийдөххэ, үүт ыамын үрдэтэр ис кыахтар баалларын Понсөөс салаар аренднай коллективын үлэтитэн нэрүөххэ сөн. Ол курдук, сымл тобус ыйыгтар 2156 центнер үүтү ыыр соруктаахтарын 20 центнерини аһардылар. Оттон ыамныксыт Л. Н. Новгородова ынах ахсыттан 1699 кг үүтү ыалтаарын 220-лиг кг аһарда. Аны Попов салаар коллективын ыамныксыт С. П. Дорофеев ынарын ахсыттан 2170 кг үүгү илгэни дэбилитэ, онон соруудагын 557-лиг кг куюларда. Ити элбэни эгэр чаччылар.

Выйыл отделенне 1100
ынах суовуну ыстатмах-
таах. Нийлэри Кэтиг Куо-
га үс, Сэмэн Ураагэр ик-
кэ, Ытырыоога, Дьөгү-
тар, Онуоха хас ыһырдыг
үлэһин эппиэтнэһин үрдэ-
тин быһаарар оруолу
Ыдыаҕа.

С. АЛЕКСЕЕВ

С. АЛЕКСЕЕВ

ССРС Министрдерин
Советыгар

Узгирттар сыннанал-
жарыттар табыгастах ус-
тубуларын уснатар уон-
на үлэ биримэттин ортук
субуустактин туһаннар
гылтан ССРС Министрлар
ын Советэ сынналган
күнү 1990 сыл сэттинин
11 күнүвөдү баскылыи.
ныаттан сэттинин 9 күнү-
вөдү баскылыи көһөр-
гө үлөдү алыи.

Эмнэ бу уурагдана
предприятелар уонна тэ-
ригтэлэр профсоюзнай ко-

матеттары кытта союно-
лунларын сатканын 10 кү-
нүгүр үлээткенин тэрииле-
ларин көнүлдэте. Саткы-
нын 10 күнүгүрү үлээ,
өрүттэр сөбүлэнилеринин,
аттын күнүз сымналыны
биринин эбэтэр икки
бүк харчынан төлөтүлү-
нүн ойоруллусун сол. Үлээ-
тин бааратынан бу сымна-
лыг кун уолуусна күннэ-
р төлөнөр барзедоктери-
нин сым ахсын барыллар
уолуускага төлөбүрдээх
карбончон эмне сол.

«САНААМ ТҮГЭН ЭРЭР»

Илья Михайлович Слес-
цов Восточного суебу
абылтыгын бадмаири
сыахха үрдүк таһаары-
лаахтыг үлэни сырытта-
рыта, быйыл саас Кы-
далга бригадынын ил
агалыыттар. Ити түбө-
пиччэ буолбатах, «Вилэ-
нөрөн үлэлири сауыр,
дьону салыйарга дьору-
даах. Ийида убаи а
кити кыайаа» дьитэртэр.

Биригэдмээр үлэтин туууцан савалаабыт, 2 мянэстэлэх оёо садын көгдөө танаарылын бүшүт. Эгэ дьнээ да буоллэр, маданыннаахтар, кулууптаахтар, мед пуннаахтар. Уруккуга хо-доотохко, сиң бэр-бач-чы ыл буолан эрэлтэ-абит дин сарымыгын. О

эрээрн биригэдынр «Са-
наам түнэн эрэр» дннр
ээ. Ол тово, тухтан?

— Павловтар биригээдэлэр ыһалыбытыгар нинилэр көрө-хараһа сылдыбыт 60 ынахтарын ылбыты. Оскуоланы бүтүрбүт бис кыһын маныа-ыһагыттарынан таһаарбыт. Уугу ман дохуот киллэриннэрбүт ханык дикон төрүккүһүн. Ону бара кырдыада ынахтар дойдуларыгар Болтоогодо күрүү тураллар. Бостуукуп саяа эдэр үлөһүт Сирн-дойдуну да билбүт. Ошон күнүгө 1,5—2 центнер үгүт ыһыт Уонтан таһа ынах сүтэ сылдыар, —диір биригэдиір. Эрдэттэн эдэр сүөһүлэри ылбатыһын олус нэмсэ

нэр. Сүнсүт ынахтар ха-
нан көсгүүхтэрэй? Отгон
хаар түнэн тэллэгнэт-
турар. Хотоннор өрөмүөн-
нэрэ буоллагына сэтэ-
ннин. Баянын хотоню
түнүктөрө аһагас, ко-
тельнайын дьэ огоро са-
тыллар. Арыттаахха
бинр хотон муостата
ыһыллан сытар. Пилора-
ма алдыан, хапталы
хайыттарыллыбатах. Вир-
тадынр хайлан эрдэт-
тен кыһаллыбатадай дин
хайытыады боларыллар.

— Сайнын ухаастак-
пар ахсаанаах үлэнт-
тэвдм: оттоошунан дьа-
рыстаммытара. Соихоз
еремүөгүз дин ааттаан
үс студени бизэртэ да,
үтүс кыаһан снтериллибэ-
тэвэ. Субаны көрөр бос

тууктарым өрөмүөнтүз
олох кыяллыктахтара,
— диген быһаарар Илья
Михайлович.

Бостуунтар сүөнү го-
сударствона туттарыл-
лыар эрэ диэри бастах
кэмгэ дуогабардаһан
арайданан үлэллэр, субу
сотору бараары чыма-
даан үрдүгэр олорор үлэ-
һиттэр эбит. Онуктарга
кыстыкка бэлэмниһэ
тугу эмиэ прдээн олорто-
роор чыхчы ыарахын. Бар-
дахтарына, кинилэр он-
нуларыгар ким үлэллэри
да бийлибэт. «Алта-сэтте
киһи наада», — биригэ-
лэһэр, убаа тэһээр.

Няндал — совхоз элн
огторууга идэтийэр учас-
тага. Манна 450 субан
турар. Арендалаһар би-
ригээдэни Ю. М. Мака-
ров салайар. Күһүтгү
уотууга 200-чэж сүөһү-
нү туруоруохтаахтарын

биллингита 80 эрэ төбөнү туруорбуттар. Эбин наардаанын тардыллыбыт. Сорох сүөнүлэрин Гваттанан эгин, сураба, көрдүү сылдыаллар. Уотуута туруоруллубуттарга аасыт БИ бүтэһик күнээрнтөн сылаас хааныны снэтэн эрэллэр. Ойуоха бытаарыны биричиннэтнэн уотар площадкага ууку бырахтарарга турба, но, суос суоҕа буолбут. Эр дэттэн кыһаллыбыт буоллар, эбин аһылгыты тэрийи интинтэн тутулукта-ныммыан да сөп этэ. Билигин дыһаанымтарын курдук, тигир буючука аһыгар уот оттон, эрдэтэн сүөнүтэ хааны спатиллэрэ хайлыбыт. Арена-лаһааччылар үлээтэ кыһамныта суох сыһыаннара ити эрэ буолбатах. БИ ахсын барилдэттээх уотар укуоллартын бири-

да онгоортоо илүүтэй.

Бийиги Макаровы кыя-
лан булан көрсүбөтүбүт.
Егор Кривошалькин даян
биргездэ чилизини бу-
дан көпсөтө сатаатыбыт
да, кийинби сүөһүнү аһа-
тарыйтын уратыны тугу-
да билбэт буолан биэрэд.
Бал төһө ыйааһыннаах
сүөһүнү государствода
туутуурахтаагын билбэт.
Ойон бу арендаи бири-
гездэ куудутугар эрэ та-
рииллэбит дуу диян ей-са-
наа үөскүүү.

Бу мания нэвсэмн-
тэртэй отделение, совхоз
салалталара туһааннаах
дьаһадлары ылыахтарын,
бирсэдьиэр Н. М. Слеп-
цова быһаччы көмөнү
огоро охсууохтарын на-
да. Хаһа, күн-дьыл
ыраатта, хаар түһэ тү-
дэр дьыл.

Л. ВАСИЛЬЕВА.
(Хайыат аналл. корр.)

ДЪАЛАТЫНАН БЫТАН
АБЫРАММАПЫТ

В. ЛЫТКИН,
эриш ветерана.

(CCTA).

Нөрүттөр уруксу өртүсөр сыныанналыларыгар баар буола сылдьыбыт күлүн өртүттэри биллэрини уустун нэмтэ кө-

Юрновтаах сургуула-
рын «теория өртүзүн»
битэргэтэн, диригэтэн,
аны Р. Егоров — Бахсы-
тап дигэн автор буолан
хаалан туран кэлэ Псев-
донимыттан сылыктаатах-

Бүтэр түмүгэ Г. Егэ-

БАГДАРЫН
СҮЛБЭ.

